

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Tarnopol, Galicja, Podole, Cesarstwo Austrii

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Podolskie w Tarnopolu

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Towarzystwo Szkoły Ludowej

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum założone przez Towarzystwo Szkoły Ludowej, zawierające bogate zbiory: archeologiczne, broń, porcelana, ceramika, monety, ryciny, mapy, druki, dokumenty, dyplomy, fotografie, obrazy, tkaniny, meble artystyczne, pamiątki historyczne i okazy przyrody miejscowej.

Daty działalności / zakres czasowy:

1913-1915

1930-1939

Dostępność

ogólnodostępne

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

mnemoniczna

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY		1907 siedziba Towarzystwa Szkoły Ludowej ul. Mickiewicza 1912 parter gmachu frontowego TSL, ul. Ks. Kaczyły 2. 1930 siedziba TSL w Tarnopolu, ul. Kaczyły 1. 2.
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA		1930 w niedziele i święta w godz. 10-13
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

“O ile to możliwe przy oparciu instytucji wyłącznie o ofiarność prywatną, starano się strzec myśli przewodniej Muzeum, aby zbiory jego odtwarzały przeszłość i teraźniejszość terytorium podolskiego z jego właściwościami i cechami charakterystycznymi. Stosownie do tego zwracano w kolekcjonowaniu okazów uwagę przede wszystkim na wykopaliska podolskie, na etnografię i zabytki pochodzenia miejscowego”

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Stanisław Srokowski - dyrektor zbiorów
Jan Klimpel - kustosz zbiorów

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Towarzystwo Szkoły Ludowej

Szczegółowa historia instytucji

Początki Muzeum sięgają 1907 roku, gdy Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej w Tarnopolu nabyło kamienicę przy ul. Mickiewicza, dla umieszczenia tam swojej siedziby. Padła wówczas myśl o założeniu “najbardziej kształcącego ośrodka oświatowego, jakim jest każde muzeum”. Pomysłodawcą i pierwszym darczyńcą muzeum był prezes TSL prof. Stanisław Srokowski, który ofiarował bogatą kolekcję numizmatyczną. W 1912 zbiory umieszczono na parterze budynku od strony ul. Kaczały 2. Muzeum zostało otwarte w 1912 roku i umieszczone w 4 salach, obejmowało 8 działów: 1. Wykopaliska przedhistoryczne, 2. Ceramika, 3. Broń, 4. Etnografia, 5. Sztuka, 6. Numizmatyka i Sfragistyka, 7. Przyroda, 8. Mapy, Ryciny, Grafika, Druki. Po zajęciu miasta przez wojska rosyjskie, TSL musiało zawiesić swoją działalność. Rząd carski tłumił wszelkie przejawy życia polskiego w Galicji wschodniej. Muzeum zostało

zamknięte. W 1915 roku wojska rosyjskie były zmuszone do odwrotu z Galicji, część zbiorów zniszczono i zagrabiono. Resztę wywieziono w skrzyniach do Podwołoczysk. Po wojnie Zarząd Koła T.S.L. przystąpił do odbudowy Muzeum Podolskiego. Podejmując tę pracę zdołano w 1925 roku uporządkować zrujnowany lokal, odszukać i zgromadzić pozostałe "tu i ówdzie" resztki dawnych zbiorów i zakupić pierwsze sprzęty.

W 1926 Zarząd wydał "Odezwę do Społeczeństwa kresowego", dzięki czemu zbiory powiększały się systematycznie.

W 1929 zwrócono wywieziony do Rosji sowieckiej zbiór monet, za pośrednictwem Ekspozytury Delegacji Polskiej Reewakuacyjnej i Specjalnej w Moskwie. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Urząd Wojewódzki w Tarnopolu i Zarząd TSL przyznał Muzeum subwencje na dalszy rozwój.

Ponowne otwarcie Muzeum nastąpiło 9 listopada 1930 roku w 10tą rocznicę zakończenia wojny z Rosją sowiecką. Muzeum współpracowało z Podolskim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczym. Dzięki licznym darczyńcom kolekcja Muzeum szybko się rozrastała. Pokażne zbiory były podzielone na działy: historyczny, etnograficzny, sztuki nowoczesnej (rzemiosło artystyczne), przyrodniczy (z kilkoma poddziałami).

W październiku 1939 r. sowieci przeistoczyli Regionalne Muzeum Podolskie w Tarnopolskie Muzeum Historyczno-Krajoznawcze. Zbiory zostały powiększone o eksponaty, które wcześniej należały do znanych polskich rodów. Trafiły tu dzieła malarskie, rzeźby i grafiki Europy Zachodniej z XVII – początku XX wieku. Z galerii pałacu hrabiów Potockich w Pomorzanach (obecnie obwód lwowski) pochodzi portret młodego mężczyzny (późniejszy król Polski Stanisław Leszczyński) i portret hetmana koronnego Mikołaja Potockiego, obrazy Petra Brandla «Nauka obliczeń» i Juliana Fałata «Powrót z polowania».

W 1943 r. niemiecka policja skonfiskowała 49 najcenniejszych obrazów, zaś samo muzeum zamknęło.

Muzeum Krajoznawcze odnowiło swoją działalność w lipcu 1945 r. Z byłych polskich pałaców i zamków, zamkniętych cerkwi, kościołów i klasztorów przywożono do Tarnopola cenne dzieła sztuki i przedmioty dekoracyjno-użytkowe, drukarstwa i sztuki ludowej. W latach 1960–1970 zbiory muzealne zostały uzupełnione o płaskorzeźby Jana Jerzego Pinzla z Cerkwi Świętej Pokrowy w Buczaczu, posągi Antoniego Osińskiego z kościoła w Zbarażu (wszystkie – z poł. XVIII w.), ilustrowane starodruki z XVII–XVIII w., wydane w drukarniach Ławry Pocajowskiej i Peczerskiej, Bractwa Staupigialnego we Lwowie.

Placówka funkcjonowała do 1968 r. Wówczas zamknięto ją z powodu złych warunków lokalowych.

W ciągu 15 kolejnych lat wybudowano nowy budynek. Obwodowe Krajoznawcze Muzeum w Tarnopolu zainicjowało swoją działalność w grudniu 1982 r. Kolekcja obejmuje 274 000 eksponatów. W jej skład wchodzi m. in.: ukraińskie stroje ludowe,

sztukę użytkową, numizmatykę, filatelistykę, dokumenty, fotografie, wykopaliska archeologiczne, elementy uzbrojenia, kolekcję ikon z XVII – XIX w., wyroby tkackie.

Dzieła sztuki posiadane przez Muzeum Krajoznawcze były podstawą do założenia ekspozycji galerii obrazów, eksponowanej w latach 1978–1986 w byłym kościele dominikańskim, a następnie w dzisiejszym budynku.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1912 - Wykopaliska przedhistoryczne, broń, porcelana, ceramika, monety, medale, ryciny, mapy, druki, dokumenty, dyplomy, fotografie, malowidła, tkaniny, meble artystyczne, pamiątki historyczne i okazy przyrody miejscowej.

Z szeregu grobów przedhistorycznych z okolic Trembowli, Tarnopola i Zborowa pochodzą cenne wykopaliska słowiańskie, rzymskie i scytyjskie: ceramika, przedmioty kamienne i brązowe. W zbiorze tym zwraca uwagę olbrzymia czara brązowa, wykopana pod zamkiem trembowelskim. Zgromadziło muzeum nieco okazów kultury Wschodu, w tym piękne, stare tkaniny, ofiarowane przez panią Helenę Dąbczańską ze Lwowa.

Etnografię reprezentuje bogaty zbiór pisanek podolskich, wyroby gliniane, hafty, tkaniny ludowe, wyroby przemysłu domowego, modele budynków i narzędzi rolniczych. Obok kilku bardzo ciekawych starych map, obok kolekcji sztychów, wśród których nie brak Falka i Hondiusa. Jest cenny plan Kamieńca Podolskiego, wydany w Paryżu w r. 1691. Wśród eksponatów muzeum znalazły się dzieła malarskie i plastyczne, m.in. wykonane w gipsie kopie dzieł Wita Stwosza i Jana Raczki z Krakowa.

Słuszną chlubę Muzeum może stanowić nader obfita kolekcja monet polskich, niemal systematyczna, od XII w. poczynając, aż do czasów Rzeczypospolitej krakowskiej. Są tu rzeczy rzadkie, jak monety ruskie, bite przez Kazimierza Wielkiego (wykopane pod Tarnopolem), jak litewskie monety z czasów pogańskich. Zbiory przyrodnicze odnoszą się wyłącznie do Podola, a najszacowniejszym okazem jest tu meteoryt, wagi 1916 gramów, znaleziony we wsi Bobulińce na Podolu przed kilku laty.

1930 - reaktywowane po I wojnie Regionalne Muzeum Podolskie T.S.L. posiadało działy: historyczny, etnograficzny, sztuki nowoczesnej (rzemiosło artystyczne), przyrodniczy (z kilkoma poddziałami).

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

--

Strategia pozyskiwania zbiorów

darowizny

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Stanisław Srokowski (1872-1950) - od 1903 roku prezes Towarzystwa Szkoły Ludowej, założyciel Muzeum, ofiarował bogaty zbiór numizmatyczny.

Helena Dąbcańska ze Lwowa - przykłady sztuki wschodniej, m.in. hafty, tkaniny.

inż. Jan Kunert - krzesło barokowe, rzeźbione z motywem węzów.

Stefania Tomkiewiczowa z Oleska -

Sabina Kruszyńska, Leonard Mężyński, T. Rosenstock, prof. dr. M. Raciborski, dr. Józef Topoliński, prof. Andrzej Stopka, Tadeusz Turkowski. i. in.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Zarząd Muzeum tworzył wycieczki i delegacje dla poszukiwania zbiorów i wykopalisk w okolicach tarnopolskich, popierał akcję na polu zbierania materiałów do fizjografii okolic Tarnopola i starał się o systematyczne jej przeprowadzenie, o zainteresowanie tą pracą młodzieży, bursy T. S. L. i szerokich warstw.

Owe ekspedycje naukowe, oprócz pozyskania przedmiotów dla muzealnych kolekcji, pouczyły o wartości zbiorów naukowych, o znaczeniu wykopalisk i dzieł sztuki miejscową ludność wiejską i w tym kierunku wypełniały niezwykle ważne zadanie. W jednej z takich wycieczek odkryto we wsi Ditkowce dwa tysiącletnie dęby — króle świata roślin.

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Muzeum mieści się w czterech salach, obstawionych gęsto gablotami, szafkami i półkami, obwieszonych obrazami, mapami i tkaninami.

Sala pierwsza- 1sza szafa: wykopaliska przedhistoryczne z Trembowli, 2ga szafa: wykopaliska przedhistoryczne z innych miejscowości na Podolu. Przy ścianach trzy gabloty a w nich również przedmioty archeologiczne. W innej gablocie fragmenty kafli. W narożniku umieszczono gablotę z przykładami sztuki wschodniej. Stara serwantka z okazami porcelany i szkła. Na ścianach oprawne w ramy próbki tkanin polskich, francuskich.

Sala druga - na środku ustawiona wielka oszklona szafa - w górnej części pamiątki z powstań 1830 i 1863

uzupełnić! Przewodnik z 1912 r.

Wystawy czasowe

--

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

--

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

“Przewodnik po Muzeum Podolskim Towarzystwa Szkoły Ludowej”, Tarnopol 1913.

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

W 1913 roku - Fundacja im. Wiktora hr. Baworowskiego kwotą 2,000 koron wspomogła znacznie nader opłakany stan finansowy Muzeum Podolskiego.

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

--

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

--

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Przewodnik po Muzeum Podolskiem T. S. L. w Tarnopolu, r. 1912, Tarnopol 1913.
M. Nałęcz-Dobrowolski, *Zbiory Muzeum Podolskiego w Tarnopolu*, [w:] „Muzeum Polskie”, Kijów 1917, s. 41-52.
M. Treter, *Muzea współczesne. Studium muzeologiczne. Początki, rodzaje, istota i organizacja muzeów. Publiczne zbiory muzealne w Polsce i przyszły ich rozwój*, Kijów 1917, s. 47-48.
Muzeum Podolskie w Tarnopolu, „Świat” 1913, nr 20, s. 9-10
Regionalne Muzeum Podolskie T.S.L. w Tarnopolu. Przewodnik po zbiorach, Tarnopol 1930.
I.Duda, *25 lat Muzeum Sztuki w Tarnopolu*, Monitor Wołyński,
<http://monitor-press.com/pl/2-pol/artyku-y/4546-16421.html>
<http://eastculture.lublin.eu/operatorzy/obwodowe-muzeum-krajoznawcze-2/>

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

--

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

--

Ciekawe cytaty

“Zdawało się wręcz , że do utworzenia muzeum nie przyjdzie, że nie stać nas na taki kulturalny wysiłek, że polska indolencja, nieofiarność i bezmyślność ogółu wezmą górę nad sprawą publiczną jak tyle razy poprzednio i zduszą rzecz w zarodzie . Że ostatecznie stało się inaczej, to trwała zasługa komisji muzealnej i zawsze będzie świadczyć, iż zbiorowy wysiłek organizacji nawet w najmniej sprzyjających warunkach zdziałać może wiele, nawet bardzo wiele”. za: *Przewodnik po Muzeum Podolskiem T. S. L. w Tarnopolu, r. 1912*, Tarnopol 1913, s. 1.

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak

Data sporządzenia karty:

29 października 2019

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	

KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	